

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра програмування

Затверджено

На засіданні кафедри програмування
факультету прикладної математики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.)

Зав. кафедри к. ф.-м. н., доц. Ярошко С. А.

Силабус навчальної дисципліни
«Основи програмування»,
що викладається в межах першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 113 Прикладна математика

Львів 2023 р.

Назва дисципліни	Основи програмування
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, м. Львів, Україна, 79000
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики, кафедра програмування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань: 11 Математика та статистика Спеціальність: 113 Прикладна математика
Викладачі дисципліни	Черняхівський Володимир Вікторович, к. ф.-м. н., доц., доцент кафедри програмування
Контактна інформація викладачів	Електронна пошта: volodymyr.chernyakhivskyy@lnu.edu.ua веб-сторінка: https://ami.lnu.edu.ua/employee/cherniakhivskiy
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації проводять раз на тиждень згідно з оприлюдненим розкладом консультацій викладача. Можливі онлайн консультації через Zoom чи Microsoft Teams. Для погодження часу онлайн консультацій потрібно писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://ami.lnu.edu.ua/course/basics-of-programming-applied-mathematics-system-analysis
Інформація про дисципліну	Курс «Основи програмування» є нормативною дисципліною зі спеціальності 113 Прикладна математика, яку викладають у другому семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською кредитно-трансферною системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Викладання дисципліни має на меті сформувати в студентів базову систему знань та навиків в області сучасних прийомів програмування на основі парадигм: узагальнене програмування; модульне програмування; імперативне програмування; процедурне програмування (функціонально-параметрична декомпозиція). Вивчають зміст і методи реалізації парадигм до будови моделей і алгоритмів програмування розв'язків задач на основі мови C++, і відповідні прийоми застосування C++ в обсязі тем курсу. Дисципліна є наступною після курсу "Вступ до програмування" і розглядає такі розділи програмування: вивчення базових засобів алгоритмічної мови C++; типи і структури даних мови C++ та їх зв'язок з технологіями і парадигмами; керування потоком виконання програми; статичні і динамічні об'єкти; файлова система мови C++; проектування і застосування функцій; захист від помилок.
Мета та цілі дисципліни	Метою нормативної дисципліни «Основи програмування» є: <ul style="list-style-type: none"> ● вивчення алгоритмічної мови C++ в базовій частині в обсязі програми курсу; ● вивчення принципів проектування і програмування задач прикладного характеру мовою C++, вибір методу і алгоритму розв'язування задач; ● отримання навиків проектування, програмування, тестування і налагодження програм мовою C++; ● вивчення системи розробки програм C++ і прийомів роботи в ній; ● вивчення і застосування стандартних бібліотек функцій мови C++; ● отримання навиків роботи з документацією мови C++ і документацією системи розробки програм.
Література для вивчення дисципліни	<i>Основна література</i> 1. Мартін Роберт С. Чистий код. Створення, аналіз і рефакторинг: Пер. з англ. / Роберт С. Мартін // К.: Фабула. – 2019. – 368 с. [Електронний ресурс]. –

	<p>Режим доступу: https://fabulabook.com/product/chystyj-kod/</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. w3schools. Підручник C++ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.w3schools.com/cpp/default.asp 3. Документація Microsoft C++, C та Assembler [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.microsoft.com/uk-ua/cpp/?view=msvc-170&viewFallbackFrom=vs-2019 4. Васильєв Олексій. Програмування на C++ в прикладах і задачах / Олексій Васильєв // Ліра-К. – 2017. – 382с. 5. Ярошко Сергій, Ярошко Оксана. Методи розробки алгоритмів. Програмування мовою C++: навч. посібник / С.А.Ярошко, О.С.Ярошко // Львів: ЛНУ імені Івана Франка. – 2022. – 248с. 6. Сайт до вивчення C++ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bestprog.net/uk/sitemap_ua/c/ 7. Дудзяний І.М. Програмування мовою C++. Частина 1: Парадигма процедурного програмування: навчальний посібник / І.М. Дудзяний // Львів: ЛНУ імені Івана Франка. – 2013. – 468 с. 8. Вивчіть C++. Веб-сайт, присвячений навчанню програмувати на C++ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.learncpp.com/ <p><i>Додаткова література</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Ярошко С.А. Методи розробки алгоритмів. Навчальний посібник / С.А. Ярошко // Львів, ЛНУ імені Івана Франка. – 2019. [Електронне видання]. 10. Вікіпедія. C++ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/C%2B%2B
<p>Обсяг курсу</p>	<p>4 кредити ЄКТС – 120 годин. З них 32 годин лекцій, 32 годин лабораторних занять та 56 годин самостійної роботи.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p><i>знати</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● алгоритмічну мову C++ разом з бібліотеками функцій в обсязі програми курсу; ● принципи розробки програм мовою C++ з використанням парадигм узагальненого, модульного, імперативного, процедурного програмування; ● методи програмування структурних елементів прикладних задач; ● проектування програмованих функцій і шаблонів функцій; ● структуру і застосування стандартних бібліотек функцій мови C++; <p><i>вміти</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● проектувати, кодувати, тестувати і налагоджувати програми C++ в обсязі всіх базових можливостей мови за програмою курсу; ● обирати обґрунтовану парадигму програмування відповідно до змісту задачі; ● застосовувати стандартні бібліотеки функцій мови C++; ● застосовувати для програмування складові частини мови C++: вбудовані скалярні і структурні дані, оператори керування потоком виконання, статичні і динамічні об'єкти, файловою системою, програмовані функції, виключні ситуації; ● складати шаблони функцій для різних типів даних відповідно до задач. <p>Курс забезпечує набуття таких компетентностей та програмних результатів навчання:</p> <p>Фахові компетентності спеціальності:</p> <p>ФК04. Здатність розробляти алгоритми та структури даних, програмні засоби та програмну документацію.</p> <p>Програмні результати навчання:</p> <p>РН09. Будувати ефективні щодо точності обчислень, стійкості, швидкодії та витрат системних ресурсів алгоритми для чисельного дослідження математичних моделей та розв'язання практичних задач.</p>

PH11. Вміти застосовувати сучасні технології програмування та розроблення програмного забезпечення, програмної реалізації чисельних і символічних алгоритмів.

Ключові слова
 Процесор, пам'ять, компіляція, виконання програми, змінна величина, тип даних, операція, операнд, структура програми, функція, формат запису, локальна змінна, глобальна змінна, константа, присвоєння, вираз, перетворення типу, приведення типу, потік введення, потік виведення, консоль, умовний оператор, тернарний оператор, оператор перемикавання, оператор for, параметр циклу, цикл while, цикл do-while, масив, індексування, ініціалізація масиву, матриця, пошук, сортування, сортування перестановками, сортування вибором, вказівник, посилання, динамічний об'єкт, адресна арифметика, динамічний масив, подвійне адресування, символічний тип, символічна функція, символічний рядок, тип структури, тип перелічення, оператор typedef, потік, файл, форматування, маніпулятор формату, файлова операція, послідовний доступ, прямий доступ, програмована функція, параметр функції, прототип функції, принцип локалізації, вбудована функція, перевантаження функції, шаблон функції, декомпозиція задачі, рекурсія, вказівник на функцію, виключна ситуація, генерування помилки, опрацювання/перехоплення помилки, складність алгоритму, алгоритм поліноміальний, алгоритм експоненціальний, оцінка складності.

Формат курсу
 Очний: проведення лекцій, лабораторних робіт та консультацій в приміщеннях університету, а в умовах форсмажорних обставин – онлайн-овий на платформі Microsoft Teams.
 Зв'язки елементів курсу:

```

    graph TD
      Course[Курс "Основи програмування"]
      Lectures[Лекції]
      Labs[Лабораторні]
      Consultations[консультації]
      Knowledge[знання, вміння]
      Exam[Екзамен: оцінка 0-50]
      TotalScore[Сумарна оцінка 0-50]
      FinalScore[Підсумкова оцінка 0-100 балів]

      Course --> Lectures
      Course --> Labs
      Course -.-> Consultations
      Lectures -.-> Consultations
      Labs -.-> Consultations
      Lectures --> Knowledge
      Labs --> Knowledge
      Knowledge --> Exam
      Knowledge --> TotalScore
      Exam --> FinalScore
      TotalScore --> FinalScore
      Consultations -.-> Knowledge
  
```

Тиж-день	Тема, план, короткі тези	Форма заняття	Тривалість год	Термін виконання
1	Структурна схема сучасного комп'ютера. Адресована пам'ять. Компіляція і виконання програм. Змінні величини і типи даних. Основні операції та їх особливості. Загальна характеристика мови C++.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Середовище програмування для C++ (Visual Studio). Будова середовища. Засоби розробки програми. Основні прийоми роботи.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття

2	Загальна структура програми C++. Первинні правила будови C++-програми. Змінні величини і змінні типу константи. Константи. Оператор присвоєння, вирази, перетворення типів. Деякі проблеми точності обчислень. Приведення типів. Комбіновані оператори присвоєння. Потoki введення-виведення. Друкування на консолі. Читання числових даних з консолі.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 2.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
3	Умовні оператори. Концепція умовних операторів. Оператор if повний і скорочений. Тернарний оператор. Послідовність операторів if. Оператор перемикання. Оператор перемикання з спільними послідовностями.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 3.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
4	Оператори циклу. Цикл for. Особливості заголовків циклу for. Приклади задач для for. Цикл while. Приклади задач для while. Цикл do-while. Приклади задач для do-while.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	1)Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 4. 2)Контрольна робота за темами 1-4 на основі скалярних даних.	Лабораторна робота; контрольна	2	Наступне лабораторне заняття
5	Вектори і матриці. Одновимірні масиви. Прийоми програмування векторів. Особливості індексування. Ініціалізація масивів. Двовимірні масиви – матриці. Приклади задач з використанням матриць.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 5.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
6	Задачі пошуку і сортування. Загальна постановка задачі пошуку. Пошук елементів векторів. Мінімальні і максимальні значення. Постановка задачі сортування. Сортування перестановками. Сортування вибором. Пошук у відсортованих масивах.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 6.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
7	Вказівники і динамічні об'єкти. Будова вказівника. Способи роботи з вказівниками. Адресна арифметика. Порівняння вказівників. Зв'язок вказівників і масивів. Динамічні масиви. Подвійне адресування. Приклади задач будови і опрацювання динамічних об'єктів.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 7.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
8	Символьні типи даних. Тип char. Символьні функції для типу char. Приклади задач для типу char. Символьні рядки. Базові операції з рядками. Типові функції для роботи з рядками. Приклади задач на опрацювання рядків.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	1)Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 8. 2)Контрольна робота за темами 5-8.	Лабораторна робота; контрольна	2	Наступне лабораторне заняття
9	Типи даних програміста. Оголошення типу структури. Ініціалізація структурних величин. Масиви структур. Вказівники на структури. Вкладені структури. Приклади оголошень і опрацювань структур. Перелічення. Оператор typedef. Комплексний приклад задачі для типів даних програміста.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 9.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
10	Файлова система C++. Потoki. Функції форматування виведення. Маніпулятори формату. Робота з файлами. Операції з файлами. Читання і запис текстових файлів. приклади задач роботи з файлами. Двійковий безформатний ввід-вивід, приклади роботи з двійковими файлами.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
	Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 10.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
11	Функції визначені програмою. Концепція програмованих функцій. Загальний вигляд функції. Передавання параметрів за значенням. Передавання параметрів за посиланням. Приклади задач на будову функцій. Функції типу void. Функції і структури, масиви як параметри функцій, приклади задач. Прототипи функцій. Принцип локалізації.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	

		Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 11.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
12		Методи роботи з функціями. Вбудовані функції. Аргументи за замовчуванням. Перевантаження функцій. Задачі і програмування методів роботи з функціями. Неоднозначність перевантажених функцій. Шаблони функцій.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
		1)Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 12. 2)Контрольна робота за темами 9-12.	Лабораторна робота; контрольна	2	Наступне лабораторне заняття
13		Проектування функцій. Функціонально-параметрична декомпозиція задачі. Приклади декомпозиції. Рекурсивні функції. Приклади задач на рекурсію. Вказівники на функції, приклади задач. Вказівники на перевантажені функції.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
		Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 13.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
14		Технологія програмування із захистом від помилок. Принципи опрацювання виключних ситуацій. Приклад опрацювання виключної ситуації. Генерування помилки функцією, приклад програмної реалізації. Повторне генерування виключної ситуації.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
		Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 14.	Лабораторна робота	2	Наступне лабораторне заняття
15		Обчислювальна складність алгоритмів і програм. Критерії аналізу алгоритму і його складності. Підрахунок числа операцій. Приклади оцінок складності алгоритму. Вимірювання часу виконання програми.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
		1)Задачі і програмна реалізація прикладів за змістом теми 15. 2)Контрольна робота за темами 13-15.	Лабораторна робота; контрольна		Наступне лабораторне заняття
16		Підсумковий огляд базових засобів мови C++, порівняння із засобами інших мов. Роль C++ в розробці сучасних програмних проектів. Огляд питань проектування і розробки програмного забезпечення із застосуванням парадигм узагальненого, модульного, імперативного, процедурного програмування.	Лекція, Самостійна робота	2 3,5	
		Додаткові задачі за темами курсу. Підготовка до іспиту.	Лабораторна робота	2	Початок сесії
Підсумковий контроль, форма	Екзамен				
Поточний контроль, форми	<p>Поточний контроль знань студентів виконується під час проведення лабораторних занять протягом семестру і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання завдань за темою, запланованою на окреме кожне заняття. Крім того, поточний контроль виконують для перевірки виконання студентом індивідуальних завдань. Форми поточного контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усне індивідуальне опитування; – письмове загальне опитування у формі задач; – опитування у формі тестування; – письмова контрольна робота; – перевірка плану виконання з теми лабораторного заняття; – експертна оцінка виконання завдань і отримання достовірних результатів; – тестування результатів програмної реалізації завдань; – перевірка правильності виконання індивідуальних завдань, виданих на самостійне опрацювання; – захист студентом індивідуальних завдань. <p>Максимальна кількість балів за поточний контроль – 50.</p>				
Екзаменаційний контроль, форма	<p>Екзаменаційний контроль проводиться за розкладом, визначеним навчальним графіком для складання іспитів.</p> <p>На іспит студент отримує 4 задачі з різних розділів курсу «Основи програмування». Всі 4 задачі потрібно реалізувати на комп'ютері мовою C++ і отримати працездатні програми. Для складання програм студент може обрати середовище програмування для мови C++, яке підтримує стандарт мови і бібліотеки функцій. Для всіх задач достатньо консольного режиму виконання.</p> <p>До кожної реалізованої задачі студент має самостійно скласти тестові вхідні дані (декілька варіантів) і продемонструвати виконання програми на кожному тесті.</p>				

	<p>Шкала оцінювання на іспиті: алгоритм і програма задач А, Б, Г, Д – по 10 балів кожна, самостійне складання тестів до задач – 4 бали, реалізація технології try-throw-catch для однієї чи більше задач – 4 бали, дотримання системних (дистанційних) правил роботи – 2 бали. Разом – 50 балів. Максимальна кількість балів за екзаменаційний контроль – 50.</p>																												
<p>Підсумковий контроль, шкала оцінок</p>	<p>Підсумковий контроль включає в себе результати поточного контролю знань студентів, що проводиться протягом семестру, та екзаменаційний контроль. Максимальна кількість балів підсумкового контролю – 100. Шкала оцінювання підсумкового контролю:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Бали</th> <th>ECTS</th> <th>Національ на шкала</th> <th>Коментар</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 - 100</td> <td>A</td> <td>5</td> <td>відмінно</td> </tr> <tr> <td>81 - 89</td> <td>B</td> <td>4</td> <td>дуже добре</td> </tr> <tr> <td>71 - 80</td> <td>C</td> <td>4</td> <td>добре</td> </tr> <tr> <td>61 - 70</td> <td>D</td> <td>3</td> <td>задовільно</td> </tr> <tr> <td>51 - 60</td> <td>E</td> <td>3</td> <td>достатньо</td> </tr> <tr> <td>0 - 50</td> <td>FX (F)</td> <td>2</td> <td>незадовільно</td> </tr> </tbody> </table>	Бали	ECTS	Національ на шкала	Коментар	90 - 100	A	5	відмінно	81 - 89	B	4	дуже добре	71 - 80	C	4	добре	61 - 70	D	3	задовільно	51 - 60	E	3	достатньо	0 - 50	FX (F)	2	незадовільно
Бали	ECTS	Національ на шкала	Коментар																										
90 - 100	A	5	відмінно																										
81 - 89	B	4	дуже добре																										
71 - 80	C	4	добре																										
61 - 70	D	3	задовільно																										
51 - 60	E	3	достатньо																										
0 - 50	FX (F)	2	незадовільно																										
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисципліни «Вступ до програмування».</p>																												
<p>Навчальні методи та техніки, які використовують під час викладання курсу</p>	<p>Лекції з мультимедійними презентаціями та з демонстрацією прийомів програмування засобами мови C++; лабораторні заняття у вигляді проектування алгоритмів і програм, виконання практичних завдань та проектів; індивідуальні домашні завдання на програмування розв'язків задач; самостійне опрацювання навчальних матеріалів: підручників, конспектів лекцій, електронних ресурсів, готових програм мовою C++, додаткових матеріалів, розміщених у хмарному сховищі (Microsoft Teams, Google Диск). Обговорення теоретичного та практичного матеріалу в онлайн сервісах, формулювання творчих завдань для студентів, виконання яких готує до нового теоретичного і практичного матеріалу.</p>																												
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Для проведення лекцій: комп'ютер, проектор, доступ до мережі інтернет. Для проведення лабораторних та виконання завдань: комп'ютер; ОС Windows/Linux; доступ до інтернету; середовища програмування мовою C++ (Microsoft Visual Studio, Code Blocks тощо). Кожен студент повинен мати свій доступ до корпоративного середовища Microsoft 365 через надану персональну поштову адресу *@lnu.edu.ua, а також свій акаунт (поштову адресу) в Google *@gmail.com. Уся література і робочі матеріали, які студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>																												
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. 50 балів нараховують за виконання лабораторних завдань, домашніх завдань, контрольних робіт впродовж семестру, ще 50 балів – за виконання екзаменаційного завдання. Лабораторні завдання індивідуальні. Домашні завдання можуть бути індивідуальні та командні. Упродовж семестру студент виконує не менше 10 лабораторних і домашніх, які оцінюють різною шкалою залежно від складності (критерії надаються студентам до кожного лабораторного чи домашнього завдання). На екзамен студент отримує чотири задачі за різними розділами курсу, які треба реалізувати програмно. Перелік окремих вимог, шкала оцінювання і зразки завдань будуть надані студентам до закінчення лекційних і лабораторних занять.</p>																												

	<p>Оцінка за екзаменаційне завдання може отримати додаткові бали, якщо завдання чи проєкти студента, виконані впродовж семестру, мали закінчений характер і високий рівень фахової реалізації.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і лабораторні заняття курсу. Активність під час проведення лекцій і лабораторних заохочується балами при оцінюванні відповідного лабораторного завдання чи проєкта. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Виконані роботи завантажують у відповідне хмарне сховище. Альтернативою відвідування лабораторних занять в університеті може бути дистанційна онлайн робота за розкладом проведення занять.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхнім оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів, здавання чужих комп'ютерних програм як своїх становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано після завершення курсу.</p>